

Unde quæso distinguis, unde discernis Patrem dixisse : « Fiat lux , » et cætera? Patrem denique dixisse : « Faciamus hominem » Et Filium dixisse : « Faciamus ei adjutorium? » Cum tibi Scriptura ubique non dicat nisi, Dixit Deus. Quæ est ista temeritas, quæ præsumptio? Deinde cum ideo Patrem majorem soleatis asserere, quia dixit, Fiat hoc, aut illud, tanquam jubens Filio; Filium vere ideo minorem, quia jussa perfecit: quia dicturi estis, ubi scriptum est: « Faciamus hominem? » Non enim ait sicut in superioribus, Fiat homo, tanquam id jusserit Filio: sed: « Faciamus, inquit, hominem. » Quod non quæro quem dixisse arbitraris: jam enim verba tua teneamus, quod Pater hoc dixerit Filio. Cur ergo non ait, Fiat, vel fac; sed ait: « Faciamus. » An cætera Deus imperavit, et Filius fecit; hominem vero ambo fecerunt, sed Patre et jubente, et cooperante, Filio autem non jubente, sed tantum jussa faciente? Sed si propterea Patrem jubentem intelligis, quia scriptum est: « Dixit Deus; » « Faciamus hominem; » ergo jussit et Filius; quio tu ipse non Patrem accipis dixisse, sed Filium: « Faciamus ei adjutorium. » Et sicut illud ubi dictum est: « Et fecit Deus hominem; » obedisse jubenti Patri Filium vis videri, quia Pater dixerat: « Faciamus hominem: » ita etiam ubi legimus: « Et immisit Dominus soporem in Adam, » et sumpsit unam de costis ejus¹, » et cætera, quibus ostenditur factum homini esse adjutorium, obedisse Patrem jubenti Filio, te auctore, intelligamus; quia non Patrem, sed Filium dixisse asseris, « Faciamus ei adjutorium. »

3° Sed hæc ita loquor, quasi ad causam quæ a nobis agitur, quidquam pertineat, quodlibet hinc volueris credere aut suspicari. Prorsus, sicut dicis, Pater jussit, ubi dictum est: « Faciamus hominem; » et Filius

¹ Gen. II, 21.

obedierit, ubi dictum est: « Et fecit Deus hominem: » prorsus sicut te delectat, Filius dixerit: « Non est bonum » solum esse hominem, faciamus ei adjutorium; » sed talia dicens ipse non jusserit, quia hoc vultis: quomodo ostendis Filium qui hominem fecerit, ab homine visum? quomodo ostendis Filium qui dixit: « Non est bonum » hominem esse solum; faciamus ei adjutorium, » ab homine visum, vel ab ipsa muliere, si eam factam non vis Patre, ne Filio Pater obedisse videatur; sed ipse eam Filius, tanquam sibi jubens sibi que obediens, et faciendam dixit, et fecit? Demonstra Filium visum esse a viro, visum esse a muliere. Demonstraturum te quippe promiseras, et antequam incarnaretur visum fuisse humanis aspectibus Filium. Ostende promissa: quid pergis in vacua? Quid deludis expectationem nostram, nec exhibes pollicitationem tuam? Multiplicas verba non necessaria, ut necessaria occupes tempora. Si propterea visus est a viro Filius quia fecit eum, et propterea visus ab ejus muliere quia fecit eam; defini, si audes, non posse Deum Filium, et operari videntia, et a suis operibus, quamvis alia videntibus, non videri. Si autem hoc potest Deus Filius, ipse quippe usque nunc operatur cuncta videntia⁴, et tamen eorum a se ipso creatis oculis non videtur; quid est quod dixisti? cur ista de libro Geneseos in tuo sermone posuisti? cur nobis necessaria temporum spatia superflua loquacitate finisti?

4° « Sed iste, inquis, Filius visus est Adæ, secundum quod legimus Adam dicentem: « Vocem tuam audivi deambulantis in paradiso, et abscondi me quia nudus sum². » Hoc ergo prius dicere, homo bone, inde inciperes promissa monstrare. Quamvis et hic Adam, « Vocem tuam, inquit, audivi: » non ait, Faciem vel spe-

Joa n. v, 17. — ² Gen. III, 9.

ciem tuam vidi. Et quod ait: « Abscondi me, quia nudus sum: » videri se a Deo timuit, non a se Deum visum esse monstravit. Nam si vox quando auditur, sequitur visio: visus est et Deus Pater quoties voce attestatus est Filio. Novimus quippe in Evangelio verba Patris sonantis, atque dicentis: « Tu es Filius meus dilectus¹, » etc., ubi auditus ab hominibus, non tamen visus est. Ac per hoc et in illis verbis quæ adjungis, ubi dicit: « Quis nuntiavit tibi, quia nudus es? » et sequentia: potuit audiri, et non videri Deus. Nondum itaque aliquid ex eo quod promiseras dixisse te vide: et dic tandem aliquid quod discutere debeamus, aut quod pro tua causa esse fateamur.

5º « Hic Deus, inquis, et Abrahæ visus est. » Visum esse Deum Abrahæ negare non possumus. Scriptura quippe fidelissima apertissime hoc loquitur, dicens: « Visus est autem illi Deus ad quercum Mambre. » Sed neque hic expressum est, utrum Pater an Filius. Cum autem narraret Scriptura, quomodo ei visus sit Deus, tres viros illi apparuisse declarat, in quibus magis ipsa Trinitas, qui unus est Deus, recte intelligi potest. Denique tres videt, et non Dominos, sed Dominum appellat, quoniam Trinitas tres quidem personæ sunt, sed unus Dominus Deus. Sic autem narratur quod vidit Abraham: « Respiciens, » inquit, oculis suis vidit, et ecce tres viri stabant super eum, et videns procurrat in obviam illis ab ostio tabernaculi sui, et adoravit super terram, et dixit: Domine, » si inveni gratiam ante te, ne prætereas servum tuum². » Hic videmus tres viros apparuisse, et unum Dominum dici, unumque Dominum rogari ne prætereat servum suum, quoniam congruit Deo visitare famulos suos. Deinde tres personas pluraliter alloquitur, dicens: « Sumatur

¹ Marc. 1, 11. — ² Gen. xviii, 1-3. — ³ Ibid. 9. — ⁴ Ibid. 17.

» nunc aqua, et lavem pedes vestros, et refrigerate sub arbore, et sumam panem, et manducate, et postea transibitis in viam vestram, propter quod declinastis ad servum vestrum⁴. » Manifestum est eos tanquam homines invitari: non enim tale illis præberetur obsequium, quo indigentia reficerent corpora, nisi homines putarentur. Et Scriptura pluraliter eos respondisse commemorat; ait enim: « Et dixerunt, Sic fac quemadmodum dixisti. » Non ait, Et dixit: sed, « Dixerunt. » Deinde cum esset parata refectio, dicit Scriptura, « Et apposuit ante illos, et ederunt. » Non ait, Apposuit ante illum, et edit. Sed ubi ad id ventum est, ut Abrahæ filius promitteretur ex Sara, quia divinum offerebatur beneficium, non ut hominibus humanum exhibebatur obsequium, unum narrat Scriptura dicentem: « Ubi est Sara uxor tua? » Non enim ait, Dixerunt autem ad illum: sed ait, « Dixit autem ad illum, Ubi est Sara uxor tua²? » Quis autem hoc dixerit, postea manifestat: ubi cum risisset Sara, ait eadem Scriptura: « Et dixit Dominus ad Abraham, Quare risit Sara in semetipsa? » et cætera usque ad finem, tanquam unus Dominus singulariter loquitur. Ac post hæc, ut homines pluraliter abire narrantur, et dicitur: « Exurgentes autem inde viri, » conspexerunt in faciem Sodomorum et Gomorrhæ, » Abraham vero ambulabat cum illis deducens³. » Rursum autem redit Scriptura ad singularem numerum, ac dicit: « Dominus autem dixit, Numquid celabo ego puero meo Abraham quæ ego facio⁴. » Deinde promittitur Abrahæ præclara et copiosa posteritas, et Sodomorum denunciatur interitus. Sequens autem Scriptura dicit: « Et conversi inde viri, venerunt in Sodoma, Abraham autem erat adhuc stans ante Dominum. Et appropians Abraham,

¹ Gen. xviii, 4, 5. — ² Ibid. 9. — ³ Ibid. 16. — ⁴ Ibid. 17.

» dixit : Ne simul perdas justum cum impio, et erit justus tanquam impius¹ ? » Et post collocutionem Domini atque Abrahæ, sequitur Scriptura, et dicit : « Abiit autem Dominus, ut desiit loqui ad Abraham, et Abraham regressus est in locum suum. Venerunt autem duo Angeli in Sodoma ad vesperam. » Hi sunt de quibus paulo ante dixerat : « Conversi inde viri venerunt in Sodoma. » Sed duos esse non expresserat, cum ab initio tres viros dixisset apparuisse Abrahæ, et hospitaliter ab illo esse susceptos, quos et abeuntes deduxit ambulans cum eis.

6° Fortassis ergo jam pronuntiare festinas, unum fuisse in eis Dominum Christum, qui singulariter promittebat et respondebat Abrahæ; duos vero illos, Angelos ejus, qui venerunt in Sodoma, tanquam missi Angeli a Domino suo. Sed expecta : quid properas ? Consideremus omnia diligenter, ac prius intueamur verba Domini loquentis Abrahæ : « Clamor Sodomorum, inquit, et Gomorrhæ multiplicatus est, et peccata eorum magna valde. Descendens ergo videbo, si secundum clamorem ipsorum venientem ad me consummant². » Hic se ipsum descensurum dixit in Sodoma, quo tamen non ipse descendit, sed Angeli duo. Ipse quippe abiit, ut desiit loqui ad Abraham, Abraham autem regressus est in locum suum. Venerunt autem, sicut dictum est, duo Angeli ad vesperam in Sodoma. Quid si et in illis duobus Angelis unus Dominus invenitur, qui secundum verbum suum in ipsis Angelis descendit in Sodoma ? Nonne manifestum erit in tribus illis viris unum Dominum visum fuisse ; ubi quid aliud quam ipsa Trinitas figurata est ? Sed videamus utrum nobis sancta Scriptura demonstret, etiam in illis duobus Angelis. ut dixi, unum Dominum inventum, ne forte hæc ex nostro corde affirmasse videa-

¹ Gen. XVIII, 22, 23. — ² Ibid. 20.

mur. « Venerunt ergo duo Angeli in Sodoma ad vesperam. » Loth vero sedebat, ut scriptum est, juxta portam Sodomorum. Videns autem Loth, surrexit in obviam illis, et adoravit in faciem in terram¹. » Vides nempe hinc a justo viro Angelos adoratos, et tu non vis adorari Spiritum sanctum, quem vos quoque omnibus Angelis sine ambiguitate præponitis ? Sed dicturus es, Homines esse credebat, nam et in hospitium tanquam homines invitavit. Hoc magis est contra te, qui dicis non adorari Spiritum sanctum, omnibus Angelis præferendum ; cum videas et homines inferiores Angelis a justis hominibus adorari. Sed adhuc dicturus es, Dominum adoravit : eum quippe in duobus illis, quos putabat esse homines, tanquam in Prophetis esse cognovit. Jam ergo probatum est, quod me per Scripturam sanctam demonstraturum esse promiseram, eundem Dominum qui dictus fuerat abiisse ut cessavit loqui ad Abraham, in illis duobus Angelis descendisse in Sodoma, sicut dixerat, et in eis ab homine justo agniti fuisse. Exhibuit itaque hospitalitatem quomodo sanctis hominibus Dei, in quibus Deum esse cognovit, cum eos, sicut etiam ipse Abraham, Angelos esse nesciret. Hi enim Patriarchæ sunt significati in Epistola ad Hebræos, ubi de hospitalitate loquens ait : « Per hanc quidam nescientes hospitio receperunt Angelos². » Receptis ergo eis Loth, nesciens quod Angeli essent, cognoscens tamen sicut ipso Domino demonstrante cognoscere potuit, quis in eis esset, ut ea quæ interea facta sunt taceam, exiit cum eis de Sodomis : quod antequam fieret, sicut Scriptura loquitur : « Dixerunt viri ad Loth : Sunt tibi hinc generi, aut filii, aut filia ; aut si quis tibi alius est in civitate, educ de loco hoc : quoniam perdimus nos locum hunc ; quia exaltatus est cla-

¹ Gen. XIX, 1, 2. — ² Hebr. XIII, 2.

» mor eorum ante Dominum, et misit nos Dominus con-
 » terere eum¹. » Ecce ubi apparet illud incendium So-
 domorum per Angelos factum, quos misit Dominus; in
 quibus tamen et ipse erat: neque enim sic mittit suos, ut
 recedat ab eis. In eis ergo descendit in Sodoma, quod
 se facturum esse prædixerat, quando cum Abraham lo-
 quebatur: quod posteaquam fecit, abiisse ipse dictus
 est, et Angeli venisse in Sodoma ad vesperam. Deinde
 paulo post, mox ut eduxerunt illum foras, et dixerunt,
 sicut eadem Scriptura narrat: « Salvam fac animam
 » tuam, ne respexeris retro, nec steteris in tota regione;
 » in monte salvum te fac, nequando comprehendaris:
 » dixit Loth ad illos: Oro, Domine, quia invenit puer
 » tuus misericordiam ante te², » etc. Quæ cum finisset
 loquendo, et elegisset sibi civitatem pusillam in qua sal-
 varetur, sequitur Scriptura, et ei dicit esse responsum:
 « Ecce miratus sum faciem tuam et super verbum hoc, ne
 » everterem civitatem de qua locutus es. Festina ergo ut
 » salvus sis ibi. Non enim potero facere verbum; donec
 » tu illo introëas. » Quis hoc ei respondit, nisi ille cui
 dixerat: « Oro, Domine? » Hoc autem ad ambos dixerat,
 non ad unum, sicut apertissime scriptum est: « Dixit autem
 » Loth ad illos: Oro, Domine. » Agnovit ergo Loth unum
 Dominum in Angelis duobus, sicut Abraham unum ag-
 novit in tribus.

7° Non est cur dicatur: Ille abierat qui Dominus erat
 et cum Abraham locutus erat; duo vero angeli ejus erant
 qui in Sodoma illo abeunte venerunt. Omnes enim tres
 viri dicti sunt qui apparuerunt Abraham, sicut Scriptura
 solet viros etiam angelos nuncupare. Nec eorum alicui
 uni promptius et humiliter Abraham obsecutus est quam
 duobus, sed æqualiter omnibus pedes lavit, æqualiter

¹ Gen. xix, 12, 13. — ² Ibid. 17.

omnibus epulas ministravit. Ergo in omnibus Deum vi-
 dit. Propter quod Scriptura prædixerat, quod visus
 fuerat Deus Abraham ad quercum Mambre¹, sub cujus
 umbra arboris tres viros pavit, quos oculis corporis vi-
 dit: in eis vero Deum, non corporis, sed cordis oculis
 vidit, id est, intellexit atque cognovit: sicut Loth in
 duobus, cum quo non pluraliter, sed singulariter loque-
 batur, eique respondebat etiam ipse tanquam unus.
 Primo quippe Abraham per tres viros illum audivit, pos-
 tea per unum, qui duobus in Sodoma euntibus manens
 locutus est cum eo: Loth autem per duos, tamen et ipse
 unum Dominum, quem pro liberatione sua rogabat, et
 qui ei respondebat, audivit: cum ambo, id est, et
 Abraham et Loth, homines putarent eos qui Angeli erant;
 Deum vero in eis intelligerent qui erat, non putarent esse
 qui non erat. Quid sibi ergo vult ista visibilis trinitas et
 intelligibilis unitas, nisi ut nobis insinuaretur, quod ita
 tres essent Pater et Filius et Spiritus sanctus, ut tamen
 simul non tres dii et domini essent, sed unus Dominus
 Deus? Tu autem dixisti: « Hic Deus visus est Abraham: »
 sciens te legisse quod scriptum est, visum esse Deum
 Abraham ad quercum Mambre: et volens quasi probare
 Dominum Filium visum esse illi Patriarchæ, declinasti
 ab illis tribus viris, et eos omnino tacuisti, in quibus
 narrat Scriptura Deum visum fuisse Abraham; ne tu ipse
 nos admoneres unius esse substantiæ Trinitatem Deum,
 sicut unius erant substantiæ tres viri quos vidit Abraham:
 cum prædixisset Scriptura, Visus est Deus Abraham, nec
 tamen tres deos esse, quia et Visus est Deus, dictum est;
 non, visi sunt dii: et ipse Abraham tres vidit, et unum
 adoravit: a quo præteriri noluit: ab uno responsa Di-
 vinitatis accepit. Nec aliquos duos eorum duos esse deos

¹ Gen. xviii, 1.

sensit, sed unum in omnibus : quia et Loth duos vidit, et tamen unum Dominum agnovit¹. Ubi mihi videntur per Angelos significari Filius et Spiritus sanctus : quoniam se illi Angeli missos esse dixerunt ; et de Trinitate quæ Deus est, solus Pater non legitur missus ; leguntur autem missi et Filius et Spiritus sanctus ; quorum non ideo est diversa natura : nam et illi viri per quos significati sunt, unius erant ejusdemque naturæ. Hanc ergo Scripturam qua convinci posses, astuto silentio devitasti. Et cum dixisses : « Hic Deus visus est Abrahamæ : » volens Filium solum visum putari in eo quod in Genesi legitur, visum esse Deum Abrahamæ², quomodo sit visus, dicere noluisti, ne ibi non solus Filius, sed Trinitas agnoscere-
tur Deus.

8° Dixisti autem : « Si vis credere, quia Filius visus est Abrahamæ, utique ipse Unigenitus in sancto affirmavit Evangelio sic : « Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum, et vidit, et gavisus est³. » O disputare, o probare promissa ! quasi dixerit Dei Filius, Abraham pater vester concupivit me videre, et vidit, et gavisus est. Quamvis et hoc sic adhuc posset intelligi, quod sanctus Patriarcha oculis cordis viderit Dei Filium, non oculis carnis, unde inter nos vertitur quæstio. Sed cum dixerit Christus : « Abraham concupivit videre diem meum, et vidit, et gavisus est : » cur non diem Christi intelligimus tempus Christi, quo erat venturus in carne, quod Abraham sicut et alii Prophetæ in spiritu potuit videre atque gaudere ? Neque hinc igitur quod proposueras et pollicitus fueras, probare potuisti.

9° Post hæc venisti ad Jacob, qui luctatus est cum Angelo, quem Scriptura ipsa Geneseos et hominem dicit et Deum. Nam ita legitur : « Remansit autem Jacob so-

¹ Gen. xix, 1. — ² Id. xviii, 1. — ³ Joan. viii, 56.

» lus, et luctabatur homo cum illo usque in mane. Vidit
» autem quod non potest ad eum, et tetigit latitudinem
» femoris ejus, et obstupuit latitudo femoris Jacob, dum
» luctaretur cum eo, et dixit illi : Dimitte me, ascendit
» enim aurora. Ille autem dixit : Non te dimittam, nisi
» me benedixeris. Dixit autem ei : Quod est nomen tuum ?
» Ille autem dixit, Jacob. Et dixit ei : Non vocabitur
» amplius nomen tuum Jacob, sed Israël erit nomen
» tuum, quia valuisti cum Deo, et cum hominibus potens
» es. Rogavit autem eum Jacob dicens : Enuntia mihi
» nomen tuum. Et dixit : Quare hoc interrogas tu nomen
» meum ? Et benedixit eum illic. Et appellavit Jacob no-
» men loci illius : Aspectus Dei : vidi enim Deum facie
» ad faciem, et salva facta est anima mea¹. » Ex ista lec-
» tione unicum Dei Filium, et antequam venisset in carne
» visibiliter apparuisse conaris ostendere : ubi etsi non ab-
» surde Christus intelligitur figuratus, propter prophetiam
» futura nuntiantem, quia futurum erat ut Jacob in filiis
» suis qui crucifixerunt Christum, prævaluisse Christo
» videretur : et in filiis suis videret Christum facie ad fa-
» ciem, et salva fieret anima Israëlitarum qui fideliter hoc
» viderunt : tamen hunc hominem qui luctatus est cum Ja-
» cob, Osee propheta evidenter Angelum dicit. Sic enim
» apud eum scriptum est de Jacob : « In utero supplantavit
» fratrem suum, et in labore prævaluit Deo, et con-
» fortatus est cum Angelo, et potuit². » Sicut ergo in Ge-
» nesi ille qui luctatus est cum Jacob, et homo et Deus
» dicitur : ita et ab hoc Propheta et Deus et Angelus. Ac
» per hoc ita qui erat Angelus dictus est homo, quomodo
» illi dicti sunt viri qui apparuerunt Abrahamæ, quando nes-
» cientes et ipse et Loth hospitio receperunt Angelos. Deus
» ergo erat in Angelo, sicut est Deus in homine, maxime

¹ Gen. xxxii, 24-30. — ² Osee. xii, 3.

quando per hominem loquitur. Ita vero per hunc Angelum figuratus est Christus, sicut per hominem. Nam et Isaac filius Abrahæ, quid erat in figura nisi Christus, quando sicut ovis ad immolandum ductus est¹, et quando sicut Dominus crucem suam, ita et ipse sibi quibus fuerat imponendus ligna portabat? Postremo quid miramur per Angelum figuratum esse Jesum, si non solum per hominem, verumetiam per pecudem figuratus est? Nam quis alius erat ille aries qui cornibus tenebatur in vepre², nisi Christus crucifixus, vel spinis etiam coronatus. Hunc autem arietem pro filio, cui parcere iussus est, immolavit Abraham. Ita enim homini parci Deus iussit, ut tamen ex pecore propter passionem Christi, quæ illo modo prænuntiabatur, mysterium sacri sanguinis impleretur. Si ergo putas proprietate, non figura, Christum fuisse Angelum, qui luctatus est cum Jacob: potes dicere proprietate, non figura, Christum fuisse arietem, quem Patriarcha immolavit Abraham: potes postremo dicere proprietate, non figura, Christum fuisse petram, quæ percussa ligno, sitienti populo potum largissimum fudit³. Sic enim dicit Apostolus: « Bibebant enim de spiritali » sequente petra; petra autem erat Christus⁴. » Figuræ istæ non res ipsæ fuerunt, quibus figuris præcedentibus res significabantur esse venturæ: quæ figuræ per subjectam Deo creaturam, et maxime per Angelorum ministerium, mortalium exhibebantur aspectibus, Dei quidem agente potentia sed tamen latente natura, sive Patris, sive Filii, sive Spiritus sancti.

10° Frustra itaque asseris Filium Dei visum fuisse ab hominibus, Patrem autem non fuisse visum: cum per subjectam sibi creaturam et Pater videri potuerit, et Filius, et Spiritus sanctus: per suam vero substantiam nul-

¹ Isai. LIII, 7. — ² Gen. XXII, 13. — ³ Exod. XVII, 6. — ⁴ 1 Cor. X, 4.

lus illorum visus est. Ergo Deus, sicut infirmis hominum sensibus, magis significatus quam demonstratus est. Non itaque visus est sicut est: hoc quippe in futura vita promittitur sanctis. Unde dicit apostolus Joannes: « Dilectissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid » erimus: scimus autem quia cum apparuerit, similes ei » erimus, quoniam videbimus eum sicuti est¹. » Viderunt ergo et in hoc sæculo Apostoli Dominum, viderunt, sed non sicut est. Denique Moyses eum sibi cupiebat ostendi, quamvis cum eo facie ad faciem Scriptura indice loqueretur². Quod cum in mea superius prosecutione dixissem, quasi non audieris præteriisti, cum tibi ejusdem mee prosecutionis recitari ex tabulis universa voluissem. Non autem discernens quid sit videri Deum per substantiam suam, et quid sit videri Deum per subjectam creaturam, in tantam blasphemiam decidisti, ut unigenitum Dei Filium per hoc ipsum quod Deus est mutabilem diceres: quandoquidem soli Patri putasti esse tribuendum quod scriptum esse dixisti: « Ego sum qui sum, et non sum » mutatus³: » quasi Filius vel Spiritus sanctus sit mutatus, quando visibiliter apparuit, vel ille quod constat natus ex femina: vel iste in specie columbæ aut igneis linguis se humanis aspectibus monstrans. Unde jam respondi tibi in eo sermone, ubi ostendi non te refellisse quæ dixi. Nunc vero ut intelligas quomodo dixerit Deus: « Ego » sum qui sum, et non sum mutatus, » vel quod scriptum magis invenitur: « Ego enim Dominus, et non mutator⁴, » quoniam non solus Pater, sed Deus unus hoc dixit, quod est ipsa Trinitas; Psalmum attende ubi legitur: « Tu in principio, Domine, terram fundasti, et » opera manuum tuarum sunt coeli; ipsi peribunt, tu autem permanebis, et omnes sicut vestimentum veteras-

¹ 1 Joan. III, 2. — ² Exod. XXXIII, 13. — ³ Id. III, 14. — ⁴ Malac. III, 6.

» cent; et velut tegumentum mutabis eos, et mutabuntur,
 » tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient¹. »
 Hoc autem ad Filium Dei dictum esse in Epistola quæ
 est ad Hebræos, sancta Scriptura testatur². Quis vero non
 intelligat, ubi dicitur: « Coeli mutabuntur, tu autem
 » idem ipse es; » nihil dici aliud, nisi: Tu non mutaris?
 Ac per hoc etiam Deo Filio convenit dicere: « Ego sum
 » qui sum, et non sum mutatus³: » vel, « Ego enim Do-
 » minus, et non mutor. » Quod tu ideo soli Patri assign-
 nasti, ut in sua substantia crederetur esse mutabilis Fi-
 lius; tanquam ita susceperit hominem, ut in hominem
 verteretur. Hanc tantam blasphemiam non emendabis,
 nisi credideris, in assumptione hominis accessisse Filio
 quod non erat, non autem recessisse vel defecisse quod erat.

11° Deinde quæro, quis apparuerit Moysi in igne
 quando rubus inflammabatur, et non urebatur? Quan-
 quam et illic Angelum apparuisse Scriptura ipsa declarat,
 dicens: « Apparuit autem illi Angelus Domini in flamma
 » ignis de rubo⁴. » In Angelo autem Deum fuisse, quis
 dubitet? Sed quis Deus erat, utrum Pater, an Filius?
 Dicturus es, Filius: non vis enim Patrem ullo modo, vel
 per subjectam creaturam visibilem apparuisse mortalium.
 Sed quodlibet horum eligas, ad utrumque respondeo. Si
 Pater erat, apparuit et Pater hominibus: si Filius erat,
 non mutatur et Filius. Ibi enim cum quæsisset Moyses,
 quis esset qui eum mitteret: Ille respondit: « Ego sum
 » qui sum⁵. » Quod quid est aliud, nisi: Mutabilis non
 sum: sicut propheticum testimonium ipse posuisti:
 « Ego sum qui sum, et non sum mutatus. » Dixit etiam
 rursus ad Moysen: « Ego sum Deus Abraham, et Deus
 » Isaac, et Deus Jacob⁶. » Aude, si potes, negare Deum

¹ Psal. cx, 26-28. — ² Hebr. i, 10. — ³ Exod. iii, 14, et Malac. iii, 6. —
⁴ Id. iii, 2. — ⁵ Ibid. 14. — ⁶ Ibid. 6 et 15.

Patrem Deum esse Abraham et Isaac et Jacob; si non
 ipse de rubo, sed Filius loquebatur. Si autem Pater, con-
 fitere etiam Patrem Deum hominibus visum. Si vero
 uterque est Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Jacob,
 quod esse annuis, quid ambigis utrumque unum Deum?
 Jacob quippe ipse est Israël, cujus filiis dicitur: « Audi,
 » Israël, Dominus Deus tuus Dominus unus est¹. »

12° Quapropter verum esse agnosce quod dixi, Divini-
 tatem non per substantiam suam, in qua invisibilis et im-
 mutabilis est, sed per creaturam sibi subjectam mortalium
 oculis apparuisse cum voluit. Non itaque sicut accipere
 vel accipi mea verba voluisti, ego Divinitatem sic patribus
 ostendisse se dixi, tanquam eam voluerim credi visibilem,
 quam prius invisibilem dixeram esse: sed dixi, quando
 se patribus Divinitas ostendebat, per subjectam creatu-
 ram se visibilem demonstrabat. Nam per ipsam suam na-
 turam usque adeo invisibilis est, ut ipse Moyses ei cum
 quo facie ad faciem loquebatur diceret: « Si inveni gra-
 » tiam ante te, ostende mihi temetipsum manifeste². »
 Ecce quod dixi, relege, et invenies me verum dicere; te
 autem non intelligere voluisse, vel non potuisse, quod
 dixi. Audi ergo idipsum me aliquanto planius disserentem.
 Ego Divinitatem Patris et Filii et Spiritus sancti in sua
 natura atque substantia mortalibus oculis invisibilem
 dico. Eam vero se in formas visibiles vertere, absit ut di-
 cam, quia et immutabilem dico. Restat ergo ut aspecti-
 bus humanis quando se ostendit ut voluit, per subjectam
 intelligatur hoc fecisse creaturam, quæ potest oculis ap-
 parere mortalibus.

13° Quid est autem quod cum de Patre dixisses:
 « Unus est invisibilis, » unde jam satis est disputatum, ad-
 didisti: « Unus etiam incapabilis atque immensas? » In-

¹ Deut. vi, 4. — ² Exod. xxxiii, 13.